

vădește aceeași maturitate de gândire și în folosirea actorilor. Am reîntâlnit, la Brașov, actrițe și actori, cunoscuți încă din Institut. azi, în plină înflorire a mijloacelor lor artistice. Nici nu e de mirare. Au jucat și joacă mult, roluri de prim-plan din repertoriul contemporan, din cel clasic, național și universal. Și m-am gândit, cu o imensă părere de rău, la o seamă de colegi ai lor, veniți în București, unde, de ani de zile, vegetează. E și acesta un exemplu de *dinamică a fenomenului*, despre care vorbeam.

Și, acum, un cuvânt despre însemnătatea festivalurilor și a colocviilor ce se țin lunar. Ele contribuie enorm la stimularea acestei dinamici. Competiția, dezbaterile, controversele colegiale ce au loc, nu numai în timpul ședințelor, dar și în întâlnirile din orele libere, fac ca legăturile dintre toți cei ce slujesc unica, marea scenă a țării, să se strângă, ca infuzia ideilor novatoare să capete o eficiență din ce în ce mai mare. Participarea crescândă a oamenilor de teatru — dramaturgi, regizori, scenografi, critici — din București și din alte părți ale țării e cea mai grăitoare dovadă a necesității unei asemenea activități. În acest sens, centrul de gravitație al mișcării teatrale nu include, așa

cum s-ar cuveni, și scenele Capitalei. De-a lungul anilor, în multe orașe, s-au încheiat echipe care au contribuit hotărâtor la dezvoltarea teatrului românesc contemporan. Au avut loc și colocvii, de necontestată valoare teoretică și practică (să ne amintim doar de rolul jucat de Teatrul Tineretului din Piatra Neamț). Ceea ce e nou, acum, e caracterul *sistematic* al întâlnirilor, metodologia, finalitatea fiecărui festival, într-o perspectivă de ansamblu. De ani de zile, se discută despre înființarea, la București, a Teatrului Teatrelor. La un moment dat, dezideratul era pe cale să se împlinească. Sala Comedia din Calea Victoriei, încredințată Teatrului Giulești, urma să aibă și această destinație. Cutremurul din martie trecut, aducând avarii sălii proaspăt amenajate, a întârziat realizarea doritului proiect. Într-o bună zi — fie ca ea să nu întârzie prea mult — vom putea avea, în această sală, microstagioni ale teatrelor din țară, la ale căror spectacole asistăm acum ca invitați. Cu acest prilej, Bucureștiul va deveni, și el, un oraș al festivalurilor, al dezbaterilor creatoare, intrând în competiția reală; teatrele bucureștene vor fi stimulate, la ele acasă, de *dinamica marii scene a țării*. ■

■ GEORGE GENOIU

Ziua de azi a teatrului nostru

Săptămîna teatrală de la Brașov a înscris în bogata sa agendă de lucru și Simpozionul privind creșterea calității politice și artistice a repertoriului contemporan. Reamintindu-ne acest obiectiv, astfel formulat, încercăm să aflăm în ce măsură cele 11 reprezentații s-au impus ca o demonstrație în acest sens.

Piesa românească a fost preponderentă. Cele șapte titluri au reușit să ne sugereze câteva dintre direcțiile tematice ale dramaturgiei noastre contemporane. *Doă ore de pace* de D. R. Popescu și *Procesul lui Stephan Ludwig Roth* de Christian Maurer și Hans Schuschnigg evocă pagini de istorie națională străbătute de ideile de libertate, independență și suveranitate. Piesa lui Leonida

Teodorescu, *Cine a fost Adam?*, prilejuiește un proces de conștiință, într-un spațiu al memoriei dedicat insurgenților. Cele trei piese evocă, din perspectivă contemporană, anul revoluționar 1848. Războiul de Independență și actul Insurecției de la 23 August 1944.

Cu alte cuvinte, repertoriul săptămîinii teatrale respective a căpătat, în primul rînd, rezonanță patriotică, sentiment profund și permanent ce se cere cultivat cu fervoare. Ideea de patriotism este abordată, într-o modalitate inedită, și în piesa lui Theodor Mănescu, *Excursia*, o dezbateră despre optiunea conștiință a individului. În disputa dintre tată și fiu, în cadrul căreia iubirea de țară domină existența și idealul tînărului, ies la iveală și trăsături morale în derivă. Mentalități retrograde, retardare, care au pus stăpînire pe viața unor oameni, sînt incriminate și în piesele *Interviu* de Ecaterina Oproiu, *Bocet vesel pentru un fir de praț rătăcitor* de Sütő András sau *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga.

Procesul conștiințelor, dezvăluirea erorilor, descoperirea adevărului, incriminarea viciorilor și a altor tare morale care sufocă viața, sînt cîteva dintre ideile-atitudine afirmate în piesele menționate. Judecînd cele șapte titluri înscrise pe afișul Festivalului de la Brașov prin prisma criteriilor formulate, putem spune că dramaturgia contemporană românească și-a confirmat, și la această confruntare teatrală, preocuparea pentru o pro-

blematică majoră. Dacă judecăm obiectiv situația scrisului nostru dramatic, nu putem spune că repertoriul săptămânii teatrale respective a fost în disonanță cu realitatea scenică, în ansamblu.

În aceste lucrări se pot observa, însă, nu numai împlinirile, ci și carențele dramaturgiei noastre originale. De pildă, ele — ca și altele, reprezentate cu ani în urmă sau rămase în paginile volumelor de teatru — suferă de mimetism sau de ostentație. Replicile sînt prea explicitate sau încărcate de aforisme, care împing în monotonie acțiunea dramatică și personajele. Situații neverosimile, un verbaj prețios, aparținînd mai degrabă autorului decît eroilor, sînt deseori vizibile în piesele noastre de teatru. „Puterea” și „Adevărul” au devenit termeni conflictuali, într-o ecuație care începe să intre în desuetudine. Aș vrea să fiu clar înțeles: nu problema, în sine, o pun în discuție, ci maniera de tratare dramaturgică. *Schematismul* este o maladie de care a suferit și continuă să sufere dramaturgia noastră. Există acum un schematism în maniera în care se scrie despre istorie sau în modul cum se scrie despre tineri: tații nu-și mai judecă copiii, ci invers. Toate acestea cred că se întîmplă deoarece unii dramaturgi nu dezvoltă personaje în acțiune, ci ticluiesc o schemă, cu replici scrise înainte ca acestea să aparțină unui anume erou, așa încît o transmutație a dialogului de la un personaj la altul se poate face fără prea multă bătaie de cap.

Firește că aceste deficiențe în arta compoziției caracterelor și a construcției acțiunii dramatice sînt inconveniente cu care se confruntă regizorii și actorii, principali creatori ai spectacolului. Dacă am apreciat în mod deosebit ceva anume, în săptămîna teatrală de la Brașov, a fost modul exemplar în care regizorii Harag György, Hunyadi Andras, Dan Alecsandrescu și Anca Ovanez au înțeles să conlucreze cu toți factorii de creație care s-au pus în slujba pieselor *Bocet vesel...*, *Noaptea cabotinelor* și *Interviu*. Ei au ajutat textul, l-au redimensionat scenic, relevîndu-i valențele ideice, precum și nuanțele de umor, de ironie sau de duritate. Au fost și spectacole neîmplinite, nu din vina regizorilor, ci, mai ales, din cauza unor carențe evidente în construcția dramatică.

Calitatea artistică — nevoia de originalitate în expresia dramatică, lărgirea ariei de investigație, complexitatea caracterelor — și ponderea ideii politice sînt probleme principale pe care sînt sigur că le va aborda primul Colocviu național de dramaturgie de la Cluj-Napoca. O chestiune rămasă deschisă este cea a personajului dramatic, a determinărilor sale sociale, morale și filozofice. Eroii zilelor noastre vin din timpuri mitice și poartă cu ei o zestre de suflet și de cuget, de sensibilitate și de omenie, dar și o po-

vară de iluzii și de prejudecăți. Avem rădăcini adînc înfipte în istorie și ne regăsim, unii în ceilalți, generație după generație. Copiii noștri seamănă cu străbunicii lor. Trebuie să-ți cunoști temeinic propria seminție. Dacă suferă de ceva, anume, eroii dramelor noastre, atunci suferă tocmai de lipsa de specificitate etnică. Există o trăire specifică nouă, românilor, și acest adevăr omenesc trebuie relevat. Avem un spațiu de viață și o filozofie, un fel al nostru de a fi: cumpătați și simpli, harnici și viteji, omenoși și direcți în modul de a comunica cu semenii. Ne respectăm mormintele, pentru că acolo se află îngropată istoria, dar și pentru că acesta e pămîntul din care își trag forța generațiile, în succesiunea lor. Înțelepciunea și înțelegerea exactă a vieții ne-au făcut răbdători și optimiști. Dar personajul dramaturgic nostru mai suferă și de *boala vorbelor*. Oriet de convențională ar fi, după unii, arta teatrului, există, totuși, o inflație de eroi logoreici, „deștepti” și „ironici”, personaje contrafăcute, care nu conving.

Din repertoriul dramaturgiei universale contemporane, scena Festivalului de la Brașov a găzduit piesele *Emigranții* de Slawomir Mrozek, *Efectul razelor gamma asupra anemonelor* de Paul Zindel, *Solo pentru orologiu* de Osvald Zahradnik și *Intocarea fiului risipitor* de A.P. Vampilov. Misterul vieții, degradarea condiției umane, dar și idealuri potențiale, nevoia stării de veghe, sînt temele acestor partituri dramatice. Învaluite în tristețe și în compasiune. Eroii parcurg o existență a înfrîngerii posibile, călăuziți, însă, de o stea a speranței. Viziunea contemporană asupra realității este dură, dar ea ajută la purificarea vieții, la o mai bună aleltuire a acesteia, pentru ziua de mîine.

Teatrul contemporan este un teatru al actualității, nu, însă, al unei relatări serbede a problemelor care și-au găsit o rezolvare. El trebuie să dezvăluie contradicțiile existente, să sesizeze mutațiile bio-sociale, să ajute la înfăptuirea unei noi ordini politice și morale. Eroul timpului nostru trebuie să se confrunte cu aspectele cele mai dure, cu mentalități agresive și dubioase, pentru a putea deveni un model autentic, credibil. Această luptă înverșunată cu trecutul este plină de neprevăzut și poate să lase în urmă și combatanți învinși, mutilați fizic și sufletește. Nu întotdeauna la sărbătoarea victoriei petrec eroii, cei care au luptat în linia întii a frontului; ei au căzut acolo.

Pentru ca teatrul să participe la viitor, să construiască oameni, să influențeze spre o viață mai bună și mai dreaptă, trebuie să acționeze cu talent, cu sensibilitate și curaj civic, în actualitate. Ziua de mîine depinde și de modul cum înțelegem să facem teatru azi, aici, la noi. ■